

Előfizetési díj.

Videkekre postán vagy helyben házhoz
hordva:

Egész évre	12 frt.
Félévre	6 "
Negyedévre	3 "
Egy hóra helyben	1 "

Videkről egy hónapra előfizetést nem fogad-
tatunk el.

Egyes szám ára 5 kr.

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő
napok kivételével.

KELET.

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

Hirdetési díjak:

Ötször hasábozott garmond sor vagy annak
tere 6 kr. Bélyegdíj minden hirdetés után 30 kr.
Nagyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvez-
ményt is nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetéseket fölvesznek:

Bécsben: Oppelik Alajos (Wollzeile 22). Haase
stein et Vogler
Wien
Wallischgasse Nr. 10.

NYITÓTÁRI CSÍKKEK

garmond sora után 25 kr. fizetendő

Szerkesztői szállás:

Belső-szénutca 16. szám, hová a lap szellemi részét illető
közlemények czimzendők.

Az értékesb czikkek díjazatnak.

Késziratok nem adóznak vissza.

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hová az előfizetések és hirdetések
küldendők.

ELŐFIZETÉSI FELHÍVÁS

„KELET“

politikai és közgazd. napilap

1874 évi folyamára.

„KELET“ előfizetési ára:

Egy évre	12 frt.
Félévre	6 frt.
Negyedévre	3 frt.
Egy hóra	1 frt.
Egyes szám ára	5 kr.

A lap szétküldésénél előforduló zavar
kikerülése tekintetéből vidékről 1 hónapra
előfizetést nem fogadhatunk el.

Az előfizetési pénzek, legczélsebbben pos-
tai utalvánnyal kiadó Stein János könyv-
kereskedésébe küldendők.

Nyolcz egyszerre beküldött előfizetés után
tisztelt példánnyal szolgálunk.

A „KELET“ kiadóhivatala.

A földadó és a főrendek.

Budapest, april. 19.

(a.) Nyolcz évi várakozás, sokszori sür-
getés után a pénzügyminiszter végre a múlt év-
ben a képviselőház elé terjeszté a földadó-tör-
vényjavaslatot. Ez volt kezdete és sarkpontja
egész adózási rendszerünk gyökeres és átfogó-
ru reformjának. Mert a nemzeti óhajok közt
az 1867-ki kiegyezés után valóban egyik sem
volt jogosultabb, mint az adóreform sürgetése.
Mostani adózási szervezetünk egy óriási társad-
almi, politikai és közgazdasági átalakulás után
lőn viszonyainkat nem értő, szükségleteink iránt
érzékel nem viseltető idegen kormány és ava-
talan közegei által kigondolva és megvalósít-
va. Ezek nem ismerték s talán nem is ismer-
hették a nemzet specialis állapotait s így tör-
ténét azután, hogy gazdasági életünk s az adó
rendszer nem kellő összhangzatban volt egy-
mással, mi természetesen sehogy sem szolgált
nemzeti vagyonsodásunk öregbítésére.

Az alkotmány visszaszerzése után az adó-
reform is a pártok programjainak egyik fő-

pontjává lőn. De ez is olyan munka volt, mely-
nek megvalósítása hosszú időt, sokféle tanul-
mányt, ritka tapintatot követelt a különböző
érdekek és igények kiegyeztetésében. Nagy or-
szágos enquete tartatott, számos szakértekezle-
tekben lőn az eszme megvitatva s hosszú ta-
nácskozás után végre elkészült a direct adók
legfontosabbjára, a földadóra irányuló törvény-
javaslat. A javaslat nem adóemelésen, hanem
a mostani adó helyesebb kivetésén nyugodott,
a földjvédő új megbecslése alapján akarta
az állam adójóvedelmét fokozni s különösen
épen a kincstár zavaros pénzügyi viszonyai birták
reá a kormányt, hogy a javaslatot, még mielőtt
a többi direct adóra vonatkozó törvényjavas-
latok elkészültek, az országgyűlés elé terjessze.
A javaslat teljes végrehajtása után körülbelől
7—8 millióval fokozta volna az állam bevéte-
leit.

A képviselőház méltányolva az ügy rend-
kívüli fontosságát, szerencsésen le is tárgyalta
a javaslatot. Több igen fontos módosítást tőn
rajta, de eredményeit nem veszélyeztette. A
főrendiház azonban tovább ment. A fontos kér-
dést egyáltalában olyan könnyelmű, úgy szólna
éretlen módon tárgyalta, mely magos állásához
bizony alig volt méltó. Noha a ház tagjai ke-
vés kivétellel mindnyájan földbirtokosok s így
közvetlőn érdekelték a dologban, mégis botrá-
nyosan csekély számmal jelentek meg az ülés-
ekben, hol egy pár hetyke fiatal ember vitte
a főszerepet, kiknek indítványára a főrendiház
olyképen módosította a törvényjavaslatot, hogy
létrejött csaknem lehetetlennek mutatkozik,
minek folytán a ministertanácsban legközelebb
a javaslatnak ez idő szerint leendő elejtése is
meg fog vitattatni.

A javaslat elejtésének czélja az, hogy a
felsőház módosításai oly lényegesen eltérnek a
képviselőház szövegezésétől, hogy köztük ki-
egyenlítés csak rendkívül hosszadalmas tárgya-
lások és üzenet-váltások után lenne csak le-
hetséges. Erre a jelen viszonyok egyáltalán
nem alkalmasak: mindkét házának s a kormány-
nak sokkal több a dolga, sem hogy ily vala-
mire hajlandóságot érezne, főleg ha meggon-
doljuk azt, hogy a főrendiház módosításai azon
reményt is lényegesen devalválják, hogy az új
törvény az állam jóvedelmét 7 millióval emel-
ni fogja. A várható superplus alig pár millióra
menend s minthogy a törvény végrehajtása is
több millióba fog kerülni az állam tulajdonképen
nem sokat nyer, hanem ellenkezőleg már most

olyan kiadásokat követel tőle, melyek őt a
mostani kellemetlen pénzügyi viszonyok közt kül-
nösen súlyosan terhelik. Ha 7—8 milliónyi jó-
vedelem állana kilátásban, az állam meghoz-
hatná a kellő áldozatokat, a jelen körülmények
közt azonban legalább fölmerül azon eszme,
hogy az ügyet egyelőre egészen el kell ejteni.
Mindenesetre a főrendek tapintatlan és köny-
vvelmű eljárása lesz oka, ha az ügy, mely adó-
reformunk alapja, ismét megoldatlan marad.
Eddig ugyan a javaslat sorsáról határozat nem
hozott, de annyi bizonyos, hogy legilletéke-
sebb helyen pendítették meg a javaslat elejté-
sének tervét, melyről végelegesen még a jövő
héten fog a ministertanács határozni.

„Anyagi és szellemi felvirágozásunk
módjai“ czime valami röpirat-féle nyomtatásnak,
mely Szerdahelyi Adolftól Budapesten jelent meg.
Iróban meglehet meg volt a jóakarata, s a mint az ál-
tala e munkában tervezett magyar képekből, szob-
rokból látszik, még műizlés is, de képesség arra, hogy
a fűzet czímének megfelelően, egyáltalán nem. Szer-
felett szűk eszmekör, szabadelvűség alakjában ócska
merkantilista nemzet-gazdasági fogalmak, felület-
es indoklás stb. jeles sajátságok teszik érdemessé e kis
munkát, hogy a kiegyezés iránt mutatkozó pietása
daczára is, ne ajánljuk.

A felnőttek oktatása kérdéséhez.

A közelebbi időben úgy magánkörökben, mint
tanítóegyletek kebelében és a sajtóban többfelől me-
rültek fel hangok, melyek a felnőttek oktatása ered-
ménytelenségére s ez ügy körül tapasztalt botrányos
visszaélésekre utalva, az intézmény abbanbagyását,
megszüntetését javasolják. A valóságban azonban
egyáltalán nem lehetetlen a felnőttek oktatása oly-
tén sikere iránt, melyet arányba lehetne állítani a
reál fordított tetemes költséggel. Legalább ezt lát-
szik igazolni a népiszkolai tanfelügyelőkhez jelen év
február 18-án 4871. sz. a. kiadott körrendelete,
melyben felhívja azokat, hogy ez ügy körül szerzett
tapasztalataikat az igazsággal megegyezőleg előterjeszt-
ve, mondjauak véleményét, ha szükségesnek és
hasznosnak tartják-e a felnőttek okta-
tása tovább folytatását s az ez érde-
ben eddig folytatott gyakorlat ezután
is fentartassék-e, vagy miként módosít-
tassék, vagy tán az egész intézmény
végleg megszüntetessék.

Valószínűleg e felterjesztések fognak tehát dőn-
teni a felnőttek oktatása kérdésében. De mert ha-

zánk 13.237.234 lélekre menő népességéből (az 1—
6 éves életkornak létszáma 2.275.714 levonásával)
az olvasni és írni tudók száma 4.883.390, az ol-
vasni és írni tudók pedig 6.078.130*, vagyis
százalék számokban fejezve ki 55 44%; továbbá
mert az eddigi kiadásokból következtetve, ez intéz-
mény fentartása évente 70—80 ezer forintba kerül,
e két körülmény a szőnyegen lévő kérdést felette
fontossá teszi. Épen ezért szükségesnek látom, hogy
a hivatalos közegek mellett a sajtó útján is minél
többbe mondjuk el e felől tapasztalatainkat s tapaszt-
talatainkon alapuló véleményünket.

Ezelőtti hivatali állásomnál fogva az 1874. és
1875. iskolai években bő alkalom volt közvetlen
szerepni tapasztalatot három törvényhatóság, vagy
tankerület területén ez ügy felől. Az 1874. tanév-
ben pedig, vagyis a felnőttek oktatása harmadik
évében, változott viszonyaim miatt, ha nem is foly-
tam be ennek intézésére, de elég közelről szemlél-
hettem, akkor már egy negyedik és ötödik tanke-
rületben, e fontos kérdés sikerésítésére kifejtett buz-
galmat s úgy az eredményt is. És nem késem ki-
mondani, hogy az eredmény sem itt, sem ott teljes-
séggel nem elégitett ki.

Élénken áll emlékezetemben, hogy midőn a
tanfelügyelőség minden irányban szétküldött meleg
felhívása alapján innen-onnan szállingóztak a jelen-
tések, hogy ennyi meg annyi felnőtt szánta el ma-
gát a tanulásra s más megyékből is naponta olvas-
tam a lapokban a lelkesítőbbnél lelkesítőbb híreket,
mely édes örömtől hevült kebelem népünk józan
gondolkodása miatt; de midőn némely távollévő, kü-
lönben nem nagy, községből származó jelentették be
a tanuló felnőtteket, sőt oly jelentés is érkezett egy
községből, hogy az egész község tanul, kezdett osz-
ladozni örömem, mert sejtém, hogy e jelentéseknek
fele sem igaz s a háttérben bizonyos titkos szándék

Sejtelmem nem volt alaptalan: némely tanító
sigen sok felnőtt a pillanatnyi lelkesedés hatása alatt
fogott a fáradságos munkához, s mert egyik részen
a tanítás, más részen a tanulás nem ment oly köny-
nyen, mint egyelőre képzeltek, az egész dologt abban

* Némelyek, hogy ez ügyet annál megdöbbentőbb szün-
ben tüntessék fel, az olvasni és írni nem tudók számát 7 mil.
416.608-re teszik, mely szám a Magyar korona országai és sz-
egyeségeire vonatkozik. Ez pedig nem helyes, mert Hor-
vát-Szlavonorság s az ehhez tartozó Határőrvidék egye-
bek mellett közoktatási ügyeit is maga intézi, önállóan, függet-
lenül Magyarországtól. Az említett összegből tehát az ezekre
eső rész leszámítandó.

Helyén látom itt megjegyezni egyszersmind, hogy e
czikkemben előforduló statisztikai adatok, épen a most érin-
tettem ok miatt, csak Magyarországra-Erdélylyel és Fiume
városára s körülletére vonatkoznak. B. S.

S mintegy megkapatva, valamely ellenállhat-
lan rettegéstől, karjaimba veté magát s fejét keb-
elmre rejté. Engem szédelés fogott el.

— Mentse meg!... mentse meg!... — ta-
goló a szegény leány — ...még csak tizenhét évet
éltem, — még nem akarok meghalni... ama lövés
nekem volt szánya, egyedül nekem... nem fogja fel
ön?! A marquis eme felszólítása, melynek okát nem
értem, hogy nyújtsam önnek karomat, önnek, kire
már tegnap is reá lőttek, — e rögtöni eltávozás, e
hosszra távollét, — csak egy második ügyetlensége
lett volna ez a gyilkosnak, ki most az öszvér ho-
lyett a karján levő hölgyet találta volna!

— Nem, nem! — kiálték magamon kívül, —
az lehetlen; ez igen ördögi gondolat volna.

— Oh sennor, anyám férje magával a sátán-
nal képes volna versenyezni ördögi gondolatokban, —
de ekkor egyszerre észrevéve, hogy még mindig át-
ölelve tart karjaival — ijedten hátrált pár lépést,
s élénk pir borítá el arcát, — bocsánat uram, sut-
togá, — bocsássa meg tolokodásomat; de minden
áron meg akarom menteni anyámat, és én sem sze-
retnék még meghalni.

E gyermetes őszinte nyilatkozat csaknem köny-
nyekre indított; megragadtam kezét, s forrón meg-
szorítám.

— Sennora, — kiálték lelkesülten, — istene-
re! kegyednek nem szabad meghalni, nem, még csak
karomat képes leszek birni, még csak eremben egy
csepp vérem lesz; kegyednek élnie kell, szeretni és
boldoggá lenni; e bájos angyal arcznak még sugá-
rozni kell az üdvöt, erre esküszöm kegyednek, ha
mindjárt szívem utolsó dobbanását kellene is ezért
áldoznom!

(Folyt. köv.)

„KELET“ TÁRCZÁJA.

Salvadora.

Utijegyzetek egy orvos naplójából.

Elbeszéli: Wels A. . .

III.

(Folytatás.)

E beszélgetés alatt, mely minden figyelmemet
igénybe vette, mind beljebb haladtunk az erdőcső-
be s most épen oly helyen álltunk, hol néhány ki-
vágott fa egy kis tisztást képezett s egy egész vo-
nalt nyíltan hagyott az oldalt elvonuló kőkerítésig,
mely eddig rejtve volt szemünk elől, azon perczben,
midőn a fennebb leirt, szakgatott szókat kiejtettem,
a kőfal tulsó oldaláról tisztá női hang esendült fű-
leinkbe, mely nem tetszék előttem egészen ismer-
etlennek:

— Hej, jó napot Pepe Lopez! mit csinál az itt,
a helyett, hogy Columbres-ben látnál dolgozni? S
még fegyverrel kezdedben? Hisz épen úgy állsz itt
s kőfal mellett, mikor a szikla mögött láttalak les-
kelődni!

Tán most is vársz valakire; csak lőjj lega-
lább biztosabban ez uttal, mint tegnap... az a
szegény öszvér.

A vér megfagyott ereimben; de hirtelen ma-
gamhoz térve, kirántám pisztolyom s kezdtem a kő-
fal felé azon irányban czélozni, honnan a hang jött
felénk.

Előbb azonban Salvadorát csak nem erővel
egy vastag fatörzs mögé veztettem gyorsan.

— Kedves hú Juannitán! — mormogá a hölgy
halkan. —

IV.

Elképzelhető mily bajos, csaknem lehetlen, ké-
sőbb, ha az ember visszanyert nyugalmát és higgadt-
ságát a kiállott veszély után, tisztán visszaemlékez-
ni mindazon izgató érzésekre s gondolatokra, melyek
e kábító perczekben az embert elfogják s agyára to-
lulnak. Nem volnék képes elbeszélni, mi ment vég-
hez bensőmben, mialatt minden idegem megfeszülve,
főlemelt revolverrel kezemben, kizárólagos figyelmem
arra fordítám, hol az öreg Lopez Pepe fejét véltém
felbukkanni a kőfal mögül, hogy a gazembernek azon-
nal golyót röpítsek agyába; — azt sem tudom meny-
nyi ideig tarthatott e jelenet, mialatt még lélezen
s alig mertem s hogy mi kizsátoztott a dologt abban
ihagyni, azon fatörzs felé rohanva, mely mellett Sal-
vadora volt elrejtőzve — őt onnan elragadni s beve-
zetni a sűrűségbe, hol golyótól nem lehetett többé
tartani s nem lehetünk kitéve a kőfal mellől jövő
lövésnek.

Mint mondtam, azon néhány perczről, mely az
életemre törő nevének ily váratlan felfedezése után
következett, nem tudnék magamnak s másnak számot
adni. . .

Szótlan állottunk most szemben Salvadorával —
keze egészen enyémbe nyugodott, — csak néztük egy-
mást s nem találtunk szavakat, hogy kiósudjunk az
ijedségből, mely egészen elkábitott! végre erőt vet-
tem magamon.

— Kegyed azt mondja, hogy Juannitától jött
volna ez intő szó, mely által újlag valószínű halál-
tól szabadultam meg?

— Ő volt — igen; még tegnapelőtt tudtomra
adá az ön idejövételét s elbeszélte nekem, hogy az
ön segélye nélkül szegény Pedronknak vége lett vol-

hagyták. Nem így mások. Sokan bíva a tanfelügyelői székhely távolságában úgy könyvedőn vélték hozzájutni a kilátásban helyzett tiszteletdíjhoz, s csak a mikor meggyőződtek, hogy nem tréfa a tanfelügyelő ama kikötése, melyszerint felnőttekkel egy arra illetékes bizottság előtt vizsgálatot kell tenniük s a sikerhez mérten számíthatnak megérdemelt jutalomra, mondom csak ekkor nyilvánították, miképp egy-s más ok miatt kénytelenek voltak az oktatással felhagyni.

E körülményből önként foly, hogy a mely tankerületekben nem találkoztak e szigorral, s a tanfelügyelők megelégedtek a falu őreinek keresztvonással hitelesített bizonyítványával, ott a visszaélések nem lehettek ritkák.

Végül voltak igaz, habár nagyon kevesen, oly ügybuzgó tanítók is, kik valóban kitartással tanítottak.

De minő eredménnyel? Néhány vizsgálaton szerencsés voltam jelen lehetni, s ha általában elismeréssel kell megemlékezmem a tanítók buzgalma, nem lehetek oly elfogult, hogy az észlelt eredmény felől is megelégedéssel, vagy éppen dicsőítőleg nyilatkozzam; mert realis hasznát tekintve, oly csekély volt az, mely határos a semmivel. A vallás és közoktatásügyi miniszteriumnak a felnőttek oktatása tárgyában 1870-ben közzétett körrendelete a tudás minimumát a folyékony értelmes olvasást, írást és a számolás elemeiben jártasságot tűzi ki. S ha azt akarjuk, hogy a felnőttek oktatásának legyen valami haszna, ennél kevesebbet nem is lehet kívánni.

Tudtak pedig az általuk látottam Gönczy-fali olvasótáblák, vagy ABC első lapjain nagy maguk megerősítésével, összefüggés nélkül baktatva olvasni; de némileg folyékonyan és értelmesen csak azok olvastak, kik már régebben is részesültek rendes iskolai oktatásban. Hanem ezek meg az volt a baj, hogy minden áron úgy akarták szerepeltetni, mintha mostanig ezek sem láttak volna soha betűt, holott némelyek plane gymnasiastak is voltak. A mi az írásbeli előhaladást illeti, röviden csak annyit, hogy az sem volt örvendeztetőbb az olvasásban felmutatott sikernél: a kezdők közül legtöbb saját nevének kívül alig tudott még pár egytagú szóból álló egyszerű mondatot leírni, de azt is oly esetlen betűkkel, s oly vontatottan és fáradsággal, hogy valóban, ha nem vált volna divattá okvetlenül lelkesedni a felnőttek oktatása sikerének bármily haszontalan parányisága felett is, szintugy jól esett volna az embernek, ha kifejezést adhat vala sajnálkozásának és őszinte részvételének ama küzködés felett, melylyel némelyek egy-egy szót leírának, valójában mindent elmulasztanak.

Ez a 3-4 hónapi tanítás, mondhatni küzdelem sikere. Az a nagy hű hű, melyet némely, tán könnyen lelkesülő e dologból csináltak, ily eredményre táppörödt össze; mely eredmény teljességgel nem elegendő alap arra, hogy a felnőtt magát tovább képezhesse, s így mint ember erkölcsösebbé, mint polgár miveltebbé, mint gazda, iparos, munkás számítottabbá, észélyesebbé legyen, s a mi ezekből foly a közérkölciség és közjóllét hazánkban gyarapodjék. Már pedig éppen ezt kellene elérni a felnőttek oktatásával, az a cél lebegett a magyar országgyűlés és ez boldogult Eötvösök előtt is, midőn azoknak oktatását 1870-ben elrendelte.

A jelen ügyet pártolók többé kevésbé szintén elismerik a jeleztem eredménytelenséget; de mert azok nevezetesen két körülménytől teljes sikert remélnek, e két körülmény egyike pedig szigorú ellenőrzés minden irányban, s májika a tanfolyamnak az eddigi 3-4 hónapról 10 hónapra nyújtása, vagy éppen 3 évre emelése; bátor vagyok erre pár szerény észrevételt kockáztatni:

Aa elsőre kérem — hol fogjuk feltalálhatni a szigorú ellenőrzőket? ki azt hiszi, hogy az ellenőrzés lehetséges oly mértékben és oly lelkiismeretességgel, hogy az óhajtott eredmény elérések, az eddig tapasztalt visszaélések ezután el ne kövessenek, szóval a fontos ügy zátonyra ne jusson, az — merem állítani — nem ismeri hazai, de mindenek felett községi viszonyainkat, nem a corruptiot, mely fájdalom nagyon általános lett, s mely a legszenvedőbb ügy felett is csak a maga zsebére alkuszik. Avagy nem nyilvánvaló dolog, hogy nevezetesen falu helyen, mily könnyen lehet akár a községi, akár az egyházi előjáráságtól a legkitűnőbb bizonyítványt megszerezni?

Szép beszéd az, hogy minden intelligens embernek, ki e megtisztelt jelzést megérdemeln akarja, a felnőttek oktatása körül kötelességei vannak, melyeket ha híven, becsülettel teljesít, fel fog virulni hazánk. De uraim! e szép szavabnak — keserűséggel írom le — kétségbeesítő kicsiny értéke van az életben. Ezt szomorúan tapasztalhatta bárki, ki komoly figyelemmel kísérte három év folyása alatt éppen a jelen ügyben a mozgalmakat. Tanfelügyelőink és a hírlapok sokszor és melegen szólították fel az intelligenciát, hogy karolja fel ez ügyet s buzgálkodjék annak sikerítése körül. S vajjon az tett-e valamit, tett-e annyit, mely bár némileg figyelembe volna vehető? Tisztelet itt-ott a nagyon-nagyon kevés kivételeknek! nem tett semmit. Politikai és egyházi hatóságok, tisztviselők, papok, sőt még a megyei iskolatanácsok tagjai sem érdeklődtek a kü-

lönben nagyfotosságu ügy iránt. „Hisz azért vannak a tanfelügyelők — hallám igen sokszor és igen sokat — hogy az afféle dolgokat igazítsák ok!”

E kevés érdeklődés mellett ismeretes, hogy hazánkban a legtöbb tanfelügyelő gondjaira bízott tankerület vagy tankerületek területe 100—200 □ mfd s a községek száma, a pusztákkal, 300—700 és az iskolák 300—500 között változik, ezektől tehát, levén a felnőttek oktatásán kívül, még természetek egyéb tennivalójuk is, azt várni, hogy ok szigoruan ellenőrizzék ez ügyet, tulfeszített követelés. De hogy ez a „szigorú ellenőrzés” minden buzditás dacára mégis csak ezek teendője fogna maradni, az intelligencia nem sietne megosztva azt a tanfelügyelőkkel, s így a kilátásba helyezett siker ezután is pium desideriumnak fogna maradni — hiszem, meg vagyok róla győződve.

A mi a tanfolyamnak 10 hónapra, vagy éppen három évre s a tananyagának így 3 évi cycusba osztását illeti — engedjenek meg nagyon tisztelt úrtársaim, ha ennek lehetősége, ennek kivitethetősége fellett is kétségeskedem. Avagy az a körülmény, hogy hazánk lakosságának éppen az a rétege, melynek legnagyobb szüksége van az oktatásra, nem csak falu helyeken, hanem városokban is — kivérvén a fővárost — túlnyomólag mezsei gazdasággal foglalkozik. s így kora tavasztól késő őszig majdnem szünet nélkül a göröngyökhöz van kötve — nem ellentmond-ez a tanfolyam 10 hónapra emelésének? Vagy azt vehetnénk tán ellen, hogy a változatosság s a tanulás-beli nemes foglalkozás a lankasztó napi munkálkodás után — estvéli órákban történvén a tanulás — éppen ádító hatása volna. Csalódás uraim! ki kora hajnaltól késő estig a kapa, kasza, sarló vagy az eke mellett izzad, estére kelve nem könyv, hanem nyugalom után eped. A téli hónapok lehetnének tehát csak alkalmasok a felnőttek oktatására.

A 3 évre emelés ellen pedig szintén oly természetes okok szólnak, melyeket a legvérmesebb optimistáknak sem szabad figyelmen kívül hagyniok. Ugyanis ismeretes, miképp a szellemi képességek nem lévén felnőtteinknél kellőképpen fejleszve, azoknak az olvasás és írás tanulás sokkal nehezebb, sokkal fáradságosabb, mint a kis gyermekeknek s innen van — mit oly sok tanítótól volt alkalmam panaszké hallani — hogy, ha sikerül is közénpünknél alkalmas eszközökkel felébreszteni ideig óráig a tanulás vágyát és sikerül azok közül tán sokakat megnyerni, hogy irassák fel magokat a vén ábécisták közé, néhány órai tanulás, jobban mondva küzködés után rendre mind többen-többen hagyják oda a képeességgel arányban nem álló munkát. Ki tán — physikai erejét tekintve — egy medvével volna képes megmozdítani a tanterületen tanterületre hozni a néhány különböző alakú betűt neki legközelebb. De tegyük fel, hogy a ki beíratta magát, meg is marad mind és tanul kitartással az első tanfolyam alatt, mely ismétlem csak 4 hónapi idő lehet s megtanul úgy, a mint már ezikkem elején jeleztem, az ábécze első néhány lapján akadozva olvasni s egy egy szót leírni, e tudás oly csekély, melyet tavasztól őszig a hosszú munkaidő alatt teljesen elfelejt, s melyre éppen ezért az állampénztárból 70—80 ezer forintot kiadni — határozottan mondjuk — felelet nagy kár. Az ily felnőtt aztán — pedig az olvasás és írásnak kezdők közül a legtöbb ilyen — látva, hogy semmi hasznát sem tudja venni tudományának s fáradsága füstbe ment, aligha beírta magát jövő évben is. S ha mégis beíratná, megint ott kellene kezdenie, hol a múlt télen s a következő munkaidő elején alig megint elfelejtene tán mindent, mint a múlt nyáron. Hja! így van ez fájdalom, falu helyen — igaz nem éppen mindenütt — ma még a gyermekekkel is: a mit télen tanultak, nyáron elfelejtik s végre is négy-öt évi iskolázás eredménye semmi.

E vonatkozás népoktatásügyünk szomorú állapotát juttatá eszembe. Vessünk futólag egy pillantást arra is, tán elmondandó véleményem indokoltabb lesz.

Sok ideig időzhetnek e pontnál, de hogy hosszas ne legyek, csak ama legtöbb hiányok száraz felemlítésére szorítkozom, melyek népoktatásügyünk fejlődésének legszembetűnőbb akadályai.

Boldogult Eötvösök a népiskolai közoktatás állapotáról 1870-ben az országgyűlés elé terjesztett terjedelmes jelentésében felsorolt számos hiányok között első helyen említi a következőket:

a) Az iskolák hiánya, a létezők elégtelensége, az iskolai épületek rozszant, célszerűtlen, vagy szűk volta.

b) A tanítók hiánya, a hivatalban lévők képzetlensége és a tanítói fizetések csekélyisége.

c) Az iskolák felállítására, a létezők fentartására szolgáló anyagi erők elégtelensége.

Nem lehet tagadni az 1868 évi XXXVIII. t. cz. megalkotása óta e hiányok elhárítására, megszüntetésére ugy az országgyűlés, mint a ministerium, az adott viszonyok között sokat tett, s habár lassan haladunk is, a javulás, a lendület általában észlelhető. De hogy főképp éppen a c) alatt említett ok miatt, mily állapotban van népoktatásügyünk, mennyi még a tenni való, szomoruan világosítja meg a következő adatok:

Hazánk 16,264 városi és falusi községében — ideértve a pusztákat és telepeket — az 1871-iki ministeri jeletés szerint volt, elemi népiskola 14,550,

felső nép- és polgári iskola pedig, dacára, hogy 220 község tartoznék a törv. értelmében ilyet állítani, van 75, de nincs semminemű iskola — mint lehetőleg kiszámítottam — 5648 községben. Hátha még a meglévő iskolákat közelebből vennők szemügyre, hányat kellene azok közül bezártni, s pedig nem is a törvény szigorú követelésével itélve fölöttük — e szám akkor valószínűleg megkétszereződne.

S hogy vagyunk a tanítói erőkkél! A szolgálatban lévő 19,297 tanító mellé, — az 1871-ben kimutatott tankötelesek számát 2.185.225-öt véve irányadól s egy tanítóra 80 gyermeket számítva, eltekintve attól, mily nagy azoknak száma, kik minden képzettség nélkül kinlődnak e pályán, 8000-et meghaladó tanítóra lenne még szükség. De harmincz negyven, vagy száz forint fizetés nem csábítja e pályára az ifjúságot.

Ez adatokból válik aztán érthetővé, hogy 2 m. 185.225 tanköteles gyermek közül csak 1.237.320 részesül iskolai oktatásban, s hogy az évi vizsgálatokon a tanításnak nagyon sok helyen kétségbeesítő parányi eredménye észlelhető, s hogy népiskoláinkból évente átlagos számítással csak 15—20% *) olvasni irni tudó növendék kerül ki.

Elszomorító adatok ezek, de melyeket ha részleteiben vizsgálunk, még leverőbb lenne az eredmény. S e feletti fájdalomnak ama körülményben tetőződik, hogy e nyomoruságos állapot enyhítésére hazánk egy évi majdnem 300 millióra menő budgetjéből alig jut 2 millió.

A fentebbiek után feltehetjük tehát már a kérdést: fentartandó-e a felnőttek oktatása továbbra is, mint eddig volt, országos intézménynek, vagy szűntetessék meg?

Én az elősorolt indokok alapján, s úgy vagyok meggyőződve, hogy 70-80 ezer forinttal is, mint mennyibe a felnőttek oktatására irányult sikertelen kísérletek eddig évente kerültek népiskolai oktatásügyünk javátára körül sokat tehetünk, bár jól tudom, hogy kemény megjegyzéseknek teszem ki magam — a megszüntetés mellett nyilatkozom.

S teszem ezt annyival inkább, mert erősen hiszem, hogy míg hazánkban legkevesebb 10—12 ezer új iskolára, s ugyan annyi jó és jól díjazott tanítóra van szükség, azt a jeleztem csekély összeget, mit évente az országgyűlés népoktatási célokra megszavaz, elforgácsolni nem lehet, ha azt akarjuk, hogy ez ügy valahára felvirágozzék.

Állítsunk iskolákat, javítsuk a tanítók fizetését, hogy minél többen lépjenek e pályára, nyújtsunk módot a mindennapi iskolakötelezetteknek, hogy tanuljanak kiskorukban, léptessük életbe szigoruan az ismételő iskolákat, melyek jelenleg ugyancsak ritka halvány felhők az oktatásból, csak a nem ismert száradók mulva is mindig lesz, egész tudatlan, kiket utódaink oktassanak.

De hogy ne vádoltathassam azzal, mintha én tán a haladás ellensége volnék, kijelentem, mikép én is akarom, hogy legyen felnőttek oktatása.

Hanem bátor vagyok ama véleményemet kockáztatni, mikép az irni és olvasni nem tudóknál különösen falu helyen nem annyira az olvasás írás tanítását, mint inkább a gazdaság köréből a helyi viszonyok szerint a fanemesítést, méhészetet, selyemtenyésztést, konyha kertészetet sat. stb. ezóval az okszerű gazdálkodást, e biztos alapját a közbizonyosodásnak és közjóllétnek látnám első sorban felkarolandónak; mely természetesen nem zárna ki, hogy az olvasni meg irni tudók más hasznos ismeretekben is ne gyakoroltassanak, tovább ne képeztesse azokat, kik netalán kiváló hajlamot éreznek magokban, olvasni és irni meg ne taníttassanak.

Továbbá, óhajtatván, hogy ne várjunk mindent az államtól: tekintsük e kérdést a társadalom által megoldandó kérdésnek. De hívjuk fel arra mindenek felett hazánk 19,000-et meghaladó tanítóinak figyelmét, nemes buzgalmat.

Lám egyéyl több tér, melyen bármely tanító kitüntetheti s érdemessé teheti magát a valás és közoktatásügyi ministerium által eddig is osztogatott „kitüntetés díj”-ra. Csak hogy ez esetben e kitüntetés díjak, ha tán a népiskolai tanítók között, segély czímen évenként szétosztani szokott összeg egy részéhez idecsatolásával is, másként lennének szabályozandók; ugyanis, azoknak számát az eddigi 40—50-ről fel kellene emelni legalább is 6—8 százra s különböző fokozatok lennének megállapítandók, p. o. 200, 150, 100 és 50 frtos fokozatok. Így míg az ellenőrzés könnyebb lenne, a siker is, mert bizonyára inkább csak a legképebb, lelkiismeretesebb és ügybuzgóbb tanítók vállalkoznának a tanításra — sokkal biztosabban volna elérhető.

Borbély Sámuel,
tanítóképzési tanár.

BELFÖLD.

M.-Vásárhely, ápril 13. 1872.

A marosvásárhelyi székhelyű árvaház, bizottmánya által a folyó évi június 1-vel megnyitandó árvaház az alapszabályok értelmében egyelőre megállított 10 v. tíz árvaház felvétele iránt pályázat nyitattik az alábbi feltételek mellett:

*) Keleti K., „Hazánk és Népe,” második kiadás, 424 lap. B. S.

A felvételt igényelhetik a 6 és rendkívül esetben 5 évet már betöltött, de 10 évet még tul nem haladó székhelyű és teljesen árva leány gyermekek „vallaskülönség nélkül,” — a felvételtől azonban nem zártnak ki azok is, kiknek egyik szülője életben van ugyan, de az nem képes kiskoru gyermeke számára a kellő nevelést és tartást eszközölni, ez esetben azonban köteles gyermekére vonatkozó minden jogát az árvaházra ruházni.

Az árvaháznak hivatása lévén az ezen intézetbe felveendő árvákat úgy nevelni, hogy belőlük jó háziasszonyok, iparosnők avagy cselédek váljanak, s ezért az árvaházból kilépésük, — tekintettel fejlettségükre 14—15 éves korukban történik, mely kilépés után is a bizottmányok felügyeletét és életmódjuk megszerzésében pártolása reájok nézve még két évig terjedend ki.

Felszólíttatnak ennél fogva mindazon gyámtyák s egyének, kiknek felügyelete alatt oly kiskoru árvaleány gyermekek vannak, kiknek a nevezett árvaházba leendő felvételét óhajtanák, — hogy gyámoltjuk keresztlevélével, elhalt szülői halotti, — ugy szintén himlőltási bizonyítványával ellátott folyamodványt ezen pályázati hirdetmény közzétételétől számolt 4 hét alatt, árvabizottsági elnök gróf Toldalagi Viktorhoz Koronkában nyujtsák be.

Ha azonban oly árva is óhajtaná ezen intézetbe leendő felvételét, kinek egyik szülője életben van, ugy a szülő köteles, a gyermeke felvétele iránti folyamodványa mellé, a fenn érintett mellékleteken kívül még egy oly nyilatkozatot is csatolni, melyek értelmében azon időre, míg gyermekének az árvaházban nevelése tart, — az alapszabályok 1-50 cikke értelmében, — irányában minden jogát, — az időnkénti meglátogatást kivéve, az árvaházra, illetőleg a bizottmányra ruházza.

Gr. Toldalagi Viktorné
idg. elnök
Damokos Antalné
idg. titkár.

Szerdahelyiné Prielle Kornelia asszony első fellépte.

Rég nem élvezett ritka gyönyörben részesült tegnap a közönség, mely zsufolásig töltö meg a színházat, hogy a pesti színpad kedvencét, Prielle Korneliát láthassa, kinek vendég szerepei legszebb emlékei színházlátogató közönségünknek. Ismét látót banyatást nem mutat, teljes erejében művészetének, játékanak. Minden részletet kiemelő, finoman árnyaló játéka, mozdulata, arca, beszéde oly őszhangot képeztek, hogy lelkünket csak az őszhang gyönyörűsége által nem jutott eszünkbe bírálati relexiókba merülni. Ugy érzi magát az ember ily tökéletesen alakított játékkal szemben, mint egy gyönyörű részletezéssel, finomul színezett festmény előtt előbb áthat az egésznek őszhangzó volta és csak azután jutnak eszünkbe a részletek, hogy e részletekben ismét ugy álljon előttünk az egész, mint egyes tükürradarokból visszatükröződik mindaz, mi az egészben tükröződött le. Prielle azon művésznők közé tartozik, kik éppen nem az erős marquirozás, gyakran eredeti, de kissé realis hűség által, hanem a finom árnyalatok és eszményített való által hat. Az ily hatás maradandó. Holbein iskoláját követi — hogy így beszéljünk — a színművészet terén. A szerepek is, melyeket játszik, szintén ez irányban vannak választva. Első felléptétől igen szerencsésen „Delila”-ban, e sok költészettel, nemes iránnyal és emelkedett felszárnyalással írt darabban, Falconiér, marquise-t választá. Feuillelet ez alakja a negyelyezett bensőség, színellet érzés, könnyelmű szeszély, unalomból, kedvtelenségből üzött kacérság, mely egy üres lélek sivárságot igyekszik elleplezni, oly öntudatos fokozatossággal színezett alakja, hogy valódi lélektani nyomon járó művésznő kezében válik csak azzá, a mi Prielle oly részletekig menő pontossággal, plastikus kidomborítással jelezte meg előttünk ez alakot, hogy valódi és illusiót idézett elé; meglepett Feuillelet marquiset, a ki pusztá kedvtelenségből vonz magához egy forró szenvedélyek égből rontó képzelmei közt élő művész; de e lángoló szívbensőségét nem képes soká hasonló bensőséggel viszonzni; e szív kiég, művészte szárnyaszeve földre hull; a nő ekkor dévajon törzsurással gyilkolja meg rendre lelkét, míg őt barátja Carnioli megmenteni akarja, ekkor a kacérság félvén atól és szégyelvén, hogy e gazdag műbarát egykor kedvese őt valódi alakjában mutassa be, bűnbánatot kétségbeesést, tiszta érzést, át megáthatott szenvedélyt színel, hogy a kelepeztében vergődő okvetetlen hálójába vissza tartsa; mikor sikert arat és a művész Roswein saját barátja ellen is képes fordulni, annyira hisz, ő — megszökik az első énekes-sel. E rövid jellemzést a közönség által ismert darabból csak azért idéztük, hogy kimutassuk, minő fokozatai vannak e jellemnek. És Prielle minden fokon átmeant, hogy a tökéletes őszhang felemelkedjék.

Első jelenete, mikor tettetett véletlenségből a művésznő páholyából zsebkendőjét dobja le a bokrétaival együtt; oly dévaj, látszólag önfeledve, de kacérság számító ügyességgel volt adva, hogy egy pár vonással tisztába voltunk az egész nő jellemével. A második jelenet, midőn Roswein lázas érzelmekkel, hódult agygyal megjelen, elémül előtte,

Pályázat.

A vezetésem alatti kir. törvényszéknél üresedésben lévő 300 forint évi fizetéssel díjazott joggyakornoki állomásra ezennel pályázat nyitattik.

Felhívataknak ennélfogva mindazok, kik ezen állomást elnyerni óhajtják, hogy jogvégtzettségüket igazoló okmányokkal ellátott folyamodványaikat ezen hirdetés közbe vételétől számított két hét alatt alólt kir. tszéki elnökséghez nyújtsák be.

A kir. tszéki elnökségtől.

Marosvásárhelyt, 1874. április 15-kén.

DAMOKOS ANTAL, elnök.

Nem hivatalos.

Még senki sem hallotta, hogy csak
tiz forintért oszt. ért.
egy teljes

salon-berendezést

lehesen kapni, s pedig igaz!!!

A berendezés következőkből áll:

- 2 elegáns ablak-függöny fehér csipkéből, bámulandó szép mintákkal.
- 1 hosszú folyószyong elpusztíthatatlan algirion-szővettel tarka lombzifrákkal.
- 1 szobor (a kiállítás sokat bámulták) a „kényszerített imát” vagy a „síró gyermeket” ábrázolva.
- 1 kristály salon-lámpa, fénylik mint a nap, a legpompásabb dísz minden salonnak.
- 1 szép meglehető nagy fali tükör.
- 1 Angora-terítő élénk tarka árnyéklattal, minden salon-asztalra alkalmas.
- 1 igen csinos fali-óra, jól jár, jóállás mellett.
- 2 véd-kendő töltött butorokra, brüsseli utánz. csipkéből.
- 2 díszfestmény keretben, legújabb iskolabeli művészek után.
- 2 japán virágtartó, legfinomabb aranyozással.

Az elősorolt tizenegy tárgy ára mindössze csak tiz forint o. ért.

Ugyan-e csoport finomabb kiállításban 15, 20, 25 forintot kapható egyedül.

AMIGO

nemzetközi kiállításából, Bécs, Praterstrasse 9 sz.

Vidéki megrendelések utánvétel, vagy a pénz beküldése mellett pontosan és lelkiismeretesen teljesítettek. Lada, göngy, szállító-levél és bélyegért semmi sem számítatik.

Az emberi nem százezeri köszönhetik szép hajukat az egyes-egyedül létező hajnövesztőszereknek.

legjobb és legbiztosabb

Nines már jobb valami

Rezeda-göndörítő-hajkenőcs

a haj

előmozdítására

mint a világ minden részében oly ismeretes s híressé lett, az orvosi kar által megvizsgált, a legfinnyesebb és legcsodálatosabb sikerrel koronázott, és ő es. kir. apostoli Felsége I. Ferenc József Magyarország és Csehország királyja s ausz-

növésének

és fentartására,

trial császár stb. által 1865. évi nov. 18-kán 15.810-1892. sz. a. az összes ausztriai birodalom s az összes magyar koronaországokra nézve császári királyi kizárólagos szabaddal kiutaltatott

melynek szabályszerű használatánál a fejtes legkopaszabb helyei is teljhajzatuakká lesznek, a szürke s vörös hajzat sötétzsinóvá válik, csodálatos módon erősíti a hajtalajt, mindennemű korpaképzést pár nap alatt tökéletesen eltávolít, a haj kihullását rövid idő alatt tökéletesen és mindenkorra megállítja, s a hajnak természetes fényt ad, és hullámszerűvé

képezi és a legkésőbb korig megőrzi az üszüléstől. Rendkívül kellemes illata és pompás kiállítása által azonkívül még földjét is képezi a legfinomabb pipere-asztalnak is.

Egy tégely ára használati utasítással (hét nyelven) 1 ft 50 kr, postán küldve 1 ft, 60 kr.

Ismét-eladók illő elengedésben részesülnek.

Gyár és főközponti szállítási raktár nagyban és kicsiben

POLT KÁROLY

illatserzés és több cs. k. szab. tulajdonosnál

Bécsben, József város, piaristautca, 14 szám sájt házában.

a hova minden írásbeli megrendelés intézendő, melyek a pénz előleges beküldése vagy postai utánvétel mellett a leggyorsabban teljesítettek.

Főraktár: Kolozsvárt: Wolff János gyógyszerárban és

Csapó Sándor nagy Bazárjában, Schiesz Károly gyógyszerésznél

Balázsfalván és Jekelius F. gyógyszerésznél Brassóban.

NB. Valamint minden kitiű gyártmányánál, egy már enél is utánzások és hamisítások kísértetek meg, s ez okból kérek mindenki, hogy vásárlás végett egyedül a fentebbi raktárhoz forduljon s Polt Károly bécsi rezeda-göndörítő-kenőcsét világosan megismerje, figyeljen a fentebbi védjegyre.

(107)

(9—10)

Ingyen.

sőt levélbeli kívánsátra

még bérmentve is!

készíttve szolgálatik mindenkinek

leggyönyörűbb női ruhakelmék

nagy választékú mintagyűjteményével

HAMBURGER ADOLF

divatárakereskedésében

PEST, ur-utca

1-ső szám.

Alleinige Niederlage für Oesterreich
neuester Erfindungen.

Warnung.

Die durch mich in Handel gebrachte Wasser-Pompadour, welche in kürzester Zeit durch ihre Werthvolligkeit allgemeine Anerkennung gefunden hat, wird seit einiger Zeit von mehreren Seiten gefälscht, es diene daher dem P. A. geübten Publikum zur Nachricht, daß die allein echte Original-Pompadour nur in der gezeigten Niederlage echt zu haben ist. Diese Waare dient zur höchsten Entfernung aller Gefühls-Anstöße, Mitleiden, Sommerprossen, Leberleide, überdient zur Conservirung, Beruhigung und Verjüngung des Leibes. 1 Kistchen 1.50.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Wasser-Pompadour, ein neues, gelbes, weich, zusammengepreßtes metallisches Pulver, welches vollkommen den ihm ertheilten Namen rechtfertigt. Ein Gegenstand aus edlen oder unedlen Metallen, Schmuck, Porzellan, Glas, Stein, Holz, Leder, etc., welcher nur leicht mit diesem Pulver überstrichen zu werden und erhält ein brillantes Aussehen. Dieses Pulver putzt und polirt den Gegenstand mit einer überirdischen Schönheit. 1 Schachtel sammt Anweisung 15 kr.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

Reiniger und Weiser 90 kr., 1 Kistchen, füllend, für drei Monate genügend, 10 ft. 1 Stück Union-Waage zum Füllen und Weisen, 12 Stück 25 ft.

</